

Vörösisztván

Megjegyzések és lábjegyzetek Kemény István egy képzelt alteregójának első regényéről

(*Kibővített regényrészlet*²)

Volt nekünk egy körünk, egy csütörtöki kör, csak írókörként emlegettük egymás között. A körbe eljárt Zakó Tamás, Tálás Andi, Barbár Tibi, akiből pár év múlva híres énekes lett, Fekete Imi, Kárász Péter, Zagyva Zsuzsi, Brutál Mihály³, sokan, ma már mind híres ember, engem leszámítva.

Mi van, talán irigyled⁴ tőlük, te én?

ÉN: Nem.

TE: Hazudsz! Hazudunk. Én ugyanazt tudom, amit te, ugyanazt érzem, amit te, bár én vagyok te.

ÉN: Akkor minek kérdezed? Tudhatod: néha irigylem, néha te irigyled őket, néha te engem, néha ők téged.

TE: Gondolod? Nem csak hízelegsz?

ÉN: Jó, belátom, üres félmondat volt, amit a hírnévről mondtam.

TE: Ezért kárpótlásul most szépen elmondod nekem, amit Zakó Tamás prózájáról gondolk, jó? Ha nem vagy irigy, akkor képes leszel rá.

ÉN: Én művekre sose szoktam irigy lenni. Különben is Zakó Tamás nemcsak megőrizte 1988-ban írott művedet, hanem...

TE: Azt nem te írtad?

ÉN: De, te írtad.

TE: Egyáltalán, Zakónál maradt fenn a szöveg? Én most egy költőfesztiválon mást hallottam.

ÉN: A költőfesztiválokon mindig mást hall az ember. Mégis, mit hallhattál rólunk?

TE: Azt, hogy Prágában maradt fenn egy példány a szöveg-ből, és Pavel őrizte meg, a régi szobatársad. Ez tőle annál is szebb dolog volt, mert egy szót sem érthet belőle.

ÉN: Lehet, hogy épp ezért őrizte meg. Lapos Tas, a közked-velt kritikus már biztos rég kidobta volna a maga példányát, ha életben marad.⁵

TE: Csak nem azt akarod mondani, hogy a könyved miatt halt meg?

ÉN: Nincs az a szerkesztő, aki ilyet tenne.

TE: Legfeljebb egy olvasó.

ÉN: Zakó már egy korai fülszövegében így fogalmaz: „Írásaimban káprázatosan szeretnék érvelni, és úgy, hogy aki megérti, csak azért ne legyen öngyilkos, mert az utolsó pillanat-ban mégis felismeri a sorok közé rejtett életörömöt.”⁶

TE: Zakónak akad egy-két veszélyes, vagy mágikus erővel bíró műve, ha jól értem.

ÉN: Mágikus?

TE: De nem pusztán a világa az, hanem maga a mű – ha-tásában is.

ÉN: Úgy érted, olyan, mint egy kábakő? *A koboldok művé-szete* című regényére gondolsz?⁷

TE: Kik azok a koboldok?

ÉN: Azt hittem, azt fogod inkább kérdezni, mi az a művé-szet?

TE: Mi az a művészet?

ÉN: A koboldok a történelem meg nem született lehe-tőségei. A mi-lett-volna-ha-emberek. Negatív lények. Törté-nelemhamisítók.

TE: Butaság, a történelem nem ékszer vagy festmény, ki akarná hamisítani?

ÉN: Csak hamis van belőle. A koboldok azok a győztesek, akik az utolsó háború vesztesei lettek, és elszöktek, bujkáltak, nevet cseréltek, sőt, a valóságban egyenesen kivégezték őket. A koboldok egy feltételezés szerinti győztesek, tehát nem azok,

^[1] A költői ént nem szabad összekeverni a személyes énnel, a próza elbeszélőjét, legyen az bármilyen formájú, a szöveg szerzőjével, de az alteregót a könyv (ebben az esetben KEMÉNY István: Az ellenség művészte, Holnap, Budapest, 1989) szerzőjével most kivételesen igen. Bár a pontosság kedvéért közöljük, hogy a Kemény-szövegnek is az alteregóját szerepeltetjük, de mindaz, amit az alteregóról mondunk, igaz az eredetire is. Vagy ha nem is igaz, én (az ki?) valami ilyesmit gondolok most róla.

^[2] Ez a szöveg valóban egy készülő regény részletének továbbírt és átdolgozott változata. A regény egy 1988-as szöveghez kapcsolódik, melynek utolsó példányát épp K. I. mentette meg.

^[3] A nevek, mint látható, álnevek, fantázianevek, nem mindig van mögöttük valós személy. K. I. alteregójául itt az egyszerűség kedvéért egy Zakó Tamás nevű figura szolgál (az KI?), ami a regény egészében nem lesz igaz, de most beérjük ennyivel.

^[4] Az irigységről lásd részletesebben MÉSZÁROS Sándor Kemény pro című írását, különös tekintettel a bevezető részre.

^[5] A kritikus halálának kérdéséről lásd Martin WÄLSER: Egy kritikus halála. Európa, Budapest, 2003. A regény kezdőmondata olyasmit tartalmaz, ami minden magát jelentősnek tételező mű mottója lehetne: „[...]senki se várja tőlem, hogy arról írjak, amiről, úgy érzem, most írnom kell...” (9)

^[6] És most a tudományos forma és a szövegben mérgező szintig emelkedett fikció ellentétbe is kerül egymással. Az idézet helye a fikció szerint: ZAKÓ Tamás: Szalalom vegyszerek közt, Irodalomon Túli Könyvbeszédő, Erzsébetváros, 1987.

^[7] A dátum maradt, a valódi kötetet tessék kitalálni a fikcióból, kedves Kemény-szakértők és -rajongók!

^[8] ZAKÓ Tamás: A koboldok művészte, Egy Óra Múlva Könyvkiadó, Nagykörút, 1989. Ezúttal a regény szellemében járok el, amikor fikcióra cserélem a filológiát. A 19. oldal lábjegyzete, mely egy újságcímről kéne tájékoztasson, így dezinformál: „A Ősi Hírek gúnynév. [...] valódi nevét én sem tudom.”

akik legyőzték őket, hanem akik lenni szerettek volna, ha a győztesek vesztenek.

TE: Most te vagy a kobold, vagy én?

ÉN: Ugye, hogy mégis elfogadod a testvériséget kettőnk közt?

TE: Ne rólunk beszélj, térj a lényegre!

ÉN: Zakó Tamás regénye egy hanyatló kor hattyúdala.

TE: Vagy inkább kobold-dala.

ÉN: Közben változott a cím: *A hattyúdal művészte*, ez az új.⁸

Hát hanyatló korban éltünk akkor? Elmesélem, hogy 1988-ban egyszer Zakó Tamás is kint járt Prágában látogatóban. Sikerült rábeszelnem az utazásra, bár nem szívesen utazott. Hármasban sétáltunk Edinával egy hatalmas parkban, mely a legnagyobb cseh kommunista mártír nevét viselte akkor.

Ezekkel a névadásokkal azt a látszatot próbálta kelteni a dikta, hogy ők, a diktálók teremtették a parkot. Ha a név tőlük van, minden tőlük van. Sőt, volt ennek a parknak alneve is: A kultúra és pihenés parkja, már-már úgy tűnt, mintha a kultúrát és a pihenést is a diktáló találta volna fel.

Egy tó is volt a parkban, és a tó közepén egy kis sziget. Ott már nem volt érezhető a dikta. A parkban még igen, a neve nagyon erősen megrontotta a légkört, de a víz megtisztította levegőt, a sziget érintetlen volt. És a szigeten – ezért mondom el az egészet – egy hattyúfészek.

Igen, Zakó könyvének az volt a címe: *A hattyúdál művé-szete*.

Az egyik hattyú a fészken ült, a másik pedig a vízen cirkált. Nem vette ezt észre egy kutyasétáltató, és az ágat, melyet a kutyájának dobált, jó messze behajította a tó közepébe. Az ág ott úszott gyanútlanul. A kutya ott úszott gyanútlanul. Nem is akár-milyen, hanem egy megtermett farkaskutya, egy német juhász, mely fajta olyan szégyenletes szerepet játszott a Zakó által meg-énekelt nációk legsötétebb praktikáiban, a KZ-lágerek őrzésekor. Zakó persze épp arra tett kísérletet, hogy úgy írja meg a nációk konzolidációját, mintha nem lett volna KZ, mintha lehetséges lenne azt a rezsimet konzolidálni és épp avval kinyuvasztani, meg nem történtté tenni.⁹

A farkaskutya rettenetes állat a szárazföldön, a vízben úszva azonban nem maradt belőle más, csak egy fej, egy igyekvő, hátracsapott fülű fej. A fészkelő hattyúnak azonban egy ilyen fej közeledése is sok. A szárazföldön a farkaskutya egy perc alatt nyakát szegte volna a hatalmas madárnak, itt viszont fordítva állt a helyzet, a madár egy emelettel magasabban ült, hosszú kígyónyakán kis, dühös, sziszegő feje odatekeredett a kutya elé. A kutya meglepődött, utána akart kapni, de rá kellett ébrednie, hogy itt milyen erőtlen, lábával idétlenül taposta a vizet és életében először félt. Ha a bátorságra is képes lett volna rátalálni, akkor vízi állattá válhat, és talán még úszóhártya is nő az ujjai között. De nem talált semmit, csak a saját nemértését. Hogyan lehetséges, hogy egy madár ugyanakkor, amikor ő fejjé zsugorodott, sárkánnyá nő? Hát ez nem igazság.

Csak az az igazság, hogy ő a legerősebb, csak az! Hogyan lehet ez most másképp? És akkor a hattyú első ízben ütött. Nyaka

hatalmas nyélként vágott oda, a feje pöröly volt, a csőr éles kés. A kutya nyüszített. Aztán megpróbált vad ugatásba fogni, az egész világot akarta emlékezetni, hogy most valami méltatlanság történik, hogy vigyázzunk, mert minden, ami normális, a feje tetejére állt.

Itt beavatkozásra van szükség, jelezte. A gazdája föl is eszmélt, és idegesen a nevét kiabálta: Bosan! Bosan!

A beavatkozás megtörtént. A hattyú másodszor is lesújtott. A kutya elvesztette a türelmét. Támadni akart, de a víz, mint valami ellenséges erő, lefogta.

Mi hárman áhítatos döbbenettel néztük a partról a jelenetet. A hattyú harmadszor sújtott le, ám ezt sem érezvén elégnek, hatalmas mellkasát kiemelte a vízből és széttárta szárnyait. A kutya abban a pillanatban legfeljebb csak a tollak között láthatott valamit az égből. Fehér, szárnyaljszagú alacsony égbolt. Nincs ennél rémítőbb. Mintha angyalok inváziója érte volna a földet.

A kutya lemerült a víz alá, a gazda, egy izmos, idősebb férfi ideges női hangon felsikoltott. Mi ettől röhögögörccsöt kaptunk. Ó, édes fiatalkori röhögések, ó, más megérdemelt kára! Ó, öröm a világ szépsége fölött!

Mire föleszméltünk, a kutya már menekült. Idáig elcsapott halálfélelmének szökőárja, a hattyú a nyomában, gyorsan, mint-ha a levegőbe akarna emelkedni, fekete talpával a vizet taposta.

A vesztes nagy nehezen kitéamolgyott a partra, remegtek a tagjai, a teste kicsi volt a rátapadt szőr alatt, de a nedvességet sem merte lerázni magáról. A hattyú furcsa diadalkiáltást hallatott, azt hiszem, ez a hattyúdál tökéletes ellentéte volt, mutáló öröm-ordítás. Csúnya libahang.

Nem tudtam, hogy veszélyben vagyok, ha *A hattyúdál művészetét* olvasom, nem tudtam, hogy veszélyes lehet egy másfajta történelem kitalálása és szecesszióba fojtása, ahogy a kutya se tudta, hogy félni kell a hattyútól.

Ide akartam kilyukadni, és most talán sikerült is végre.

Az ellenség nem nyerhetett háborút, mert a művészettől olyan messze sodródott, hogy nem volt semmi mérce, ami önbírálatra, az önmagával való szembenézésre készítette volna.

Hattyúdala szükséges volt, és visszafordíthatatlan. A valóságban a hattyú legyőzte a farkaskutyát, és Zakó regénye olyan mérvű fikcióba gázolt bele, melynek az alján nem iszap, hanem a lehetetlen volt.

Vizont a történelemben és az irodalomban nincs lehetetlen. Legalábbis ami a lehetségest illeti.

^[8] ZAKÓ Tamás: A hattyúdál művészte, Egy Év Múlva Könyvkiadó, Trója, h.u. (Hitler után) 44-ben. (A regény 18. oldali lábjegyzete szerint Trója azonos Budapesttel.)

^[9] „Ami eddig volt (régén halott festők képei is) vastag, vörös mocsokrétéget kapott, mely öt perc alatt megalvadt, és SS-színű (fekete) sivataggá vált. („Auschwitz után nincs többé költészet.”) [...] 1945. A fasizmus kiirtása, az első vetések, a csodálatos, zöld termés. A fasizmus őserdeje helyén páratlan termőföld, könnyű, bordó, drága. / Két-három nagyszerű termésű év után azonban erózió indul meg: a legkisebb eső, a legkevesebb vér is tonnaszám hordja el ezt a teljesen védtelen humuszréteget. A fasiszták átka, úgy tűnik, megfogán: a sivatagosodás megállíthatatlannak látszik.” Uo. (vagyis mindkét könyvalteregóban, és az eredetiben: 10, 12.)

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Zakó a nyolcvanas évek Budapestjének legendás alakja lett, de nem azt érezte, hogy meg kell fogalmaznia a nemzedéki élményt, hogy meg kell ragadnia korát. Inkább fölvetette, föltételezte, hogy egy másik, megszólalásig hasonlító korban él. Nem mintha neki az jobban megfelelt volna, az se lett volna jobb. Egyszerűen arra ébred rá *A hattýúdal művészetében*, hogy *ez és az* ugyanaz a kor, hogy veresége ellenére a náciizmus is konszolidálódott. A regény posztmodern téridejében lötyög a valóság, mert hiányos. Nem a róla való ismeretünk, hanem maga a róla, az ő, a való, ami valótlan. Lehet-e teljes képet adni valamiről, ami hiányos. Lehet-e egy mű tágasabb, mint az ábrázolta világ?

Amit a világból megmutat, nem annyira érdekes, mint amit elfed. Azok a szövegek, melyeket megszületésükkor egyenként hallottunk felolvasni és nem voltunk benne biztosak, hogy össze fognak állni egésszé, nem attól részei egy nagyobb szerkezetnek, hogy a kompozíció laza rendje, a fantázia, az olvasói akarat eggyé préseli őket, hanem attól, hogy ez az új egység valami iszonyatos víziót kényszerít a felszíne alá. *A hattýúdal művészete* olyan mű, mint egy jéghegy csúcsa a vízen, a leírtban tartalmának, lényegének és mellékes üzeneteinek csak az egytizede van benne. Talán próféciaának tűnik negyed századdal a keletkezése után? Miközben a prófétikussal ellentétes, szerelmes-álmos hangot alakít ki és artikulál remekül?¹⁰ Ami akkor játéknak látszott, gondolati kísérletnek, az hideglelős precizitással igaznak bizonyul. Igen, ilyen elavult szóval: igaznak.¹¹ Ha ez elavult, akkor sok fogalom, mely annak számított, amikor kifelé mentünk a diktából, és már nem akartak diktálni nekünk, újra működésbe lépett, bevadult, berobbant.¹² Zakó regénye nem az az ártatlan szecessziós habcsók, amivé az akkori rajongó olvasók röhögték szét a mindenhol bekövetkezhető alkalmi felolvasásokon.¹³ Emlékszem, hány helyen hallottam őt felolvasni, az egyetem melletti parkban, vonaton, szemináriumon a pad alól és hivatalosan, no meg persze a csütörtöki körben. Nehezen tudtam elképzelni, hogy a sok kitűnő, de összefüggéstelennek tűnő részlet koherens rendbe fog összeállni. Összeállt, de nem koherens, hanem profétikus rendbe. Rejtett rendbe. Rejtett próféciaába. Talán a kettős identitású szerző maga se hitte, hogy regénye ennyire beindulhat az idő telésével. Nem hitte, de meglehet, hogy tudta. Vagy biztos volt benne. Vagy nem is gondolt ilyesmire. Vagy nem ő, hanem a másik, az az én, aki egészen más.¹⁴

Miközben mára stílusa már nem mindennapjaink édességének megfogalmazása, mert nem ilyen édes, valamiképp felfelé hanyatló időkben élünk, a stílusa stílussá szelídült, művének tere irodalmi tér lett, világának szép tágassága Esterházy akkoriban írt szövegeinek homálllyal megtöltött, focipálya alakú terére emlékeztet. Zakó maga versben gondolkodott és versből nevelte prózáját, majd ezt-azt vissza is adott belőle a versnek, egyszerűen kivágatokat ejtve a szövegen.

Borzalmas, amit a korából a korunkra mond. A náciizmus heves és rejtetten még bájos konszolidációjáról. Jaj, vakok, a há-

Kemény Zakó, 1961

borút senki nem vesztette el! A tényeket elfedi a hazugságokká degradálódott szavak¹⁵ szecessziója, szépségkultusza. És a kultusz bántó szépsége.

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961

Kemény Zakó, 1961